

Paprika Steen Lauritzen-prisen 2010.

Verdens mest berømte sætning fremsat af verdens mest berømte dansker lyder i al sin komplicerede enkelthed "At være eller ikke være - det er spørgsmålet".

Hvis man - frækt - udvider den sætningen, kan den imidlertid også komme til at lyde: At være eller ikke være TIL STEDE - det er spørgsmålet.

For med overrækkelsen af årets Lauritzen-pris 2010 til en kvindelig skuespiller, kan man nemlig godt tillade sig at spørge. ER prismodtageren til stede eller ej.

Svaret er både ja og nej. For årets kvindelige prismodtager ER til stede, bare ikke fysisk. Filmomstændigheder her nemlig gjort, at hun i dette øjeblik befinder sig i Buenos Aires. Så da du nu ikke kan være tilstede rent fysisk, vil jeg gerne bede din gamle ven og kollega Sofie Gråbøl - som også selv tidligere har modtaget en Lauritzen-pris - om at komme på scenen, så hun på dine vegne kan modtage prisen.

Kære Paprika, kære Sofie og kære publikum. Det er en ære, et privilegium og et længe næret ønske fra priskomiteéns side, at jeg nu på Fondens vegne kan overrække dig den prestigefyldte pris. Vi er stolte over, at du i dag - som den første - modtager den nu forhøjede Lauritzen-pris på 250.000 skattefri kroner, herunder ikke mindst æren, idet Lauritzen-prisen og dens forgænger, Henkel-prisen - reelt udgør en af verdens ældste og stadig aktive inden for området. En hæder og ære du fortjener!

Jeg tror jeg skylder jer alle en forklaring på, hvordan Paprika Steen egentlig reagerede, da jeg på Lauritzen Fondens og priskomiteéns vegne ringede dig op, for at fortælle dig, at vi i priskomiteen uden nogen form for tøven havde valgt netop dig til årets kvindelige prismodtager.

Du sad midt i en spansk-time, men tog telefonen alligevel - nysgerrig har du jo altid været - hvorpå du med konduite, men med en arrig undertone høfligt spurgte til, hvad jeg ville. Og da jeg gav dig beskeden, sket der pludselig det, som mange ellers ville havde forsvoret.

Du begyndte at græde og blev helt lillepige-agtig, hvorpå du udbrød: "Lauritzen-prisen, det er da jer, der også er den gamle Henkel-pris - den kun de bedste af de bedste får - jamen så er jeg jo endelig blevet set." Og SÅ græd du.

Den følelsesreaktion kom IKKE helt bag på mig. Men da jeg på forhånd nævnte det på komitéens besluttende prisuddelingsmøde, havde et andet prisedlem, Bestyrelsesformanden i Danmarks Radio, Michael Christiansen en noget anden holdning. Han sagde ligeud: "Det kunne Paprika aldrig finde på. Hun kunne ikke drømme om at bryde ud i gråd. Det er hun al for stor en kontrol-freak til at gøre". Det væddede vi så to flasker god rødvin på - og Got sei Dank begyndte du at græde -- -- hvorfor jeg lige vil gøre Michael opmærksom på, at han nu skylder mig to flasker rødvin.

Men tiltage til det med at være eller ikke være - tilstede. For er der noget som kendetegner dine kunstneriske præstationer, er det netop tilstedeværelsen i en given karakter. Vi tror kort og godt på dig. Du forfører os, selvom dine karakterer ikke altid vil os det bedste. Vi ved det, men går efter den forbudte frugt alligevel. Og det er DEN form for tilstedeværelse, som gør dig helt vidunderlig, men også den form, som gør dig til menneskeæder rent karaktermæssigt både på en scene eller på et lærred.

Et af de seneste eksempler er filmen "Applaus", hvor du spiller en derangeret rampelys-diva, der efter et afvænningsophold konfronteres med egne fortids-spøgelser. Et møde der ikke går udelt godt. Præstationen var øredøvende god og dybt rystende. Faktisk så god, at nogle reelt misforstod din præstation og troede, at det var dig selv og din egen karakter, som du reelt spillede - hvad det naturligvis ikke var.

Nogle vil kalde din form for godt skuespillerhåndværk, men det var det ikke. For i din tilgang og i det samlede resultatet, forstår du nemlig at HÆVE skuespillerhåndværket op, så det bliver vaskeægte kunst. Ingen lette løsninger, ingen form for rygrads- og rutinespil, ingen form for gentagelser. Du hæver kort og godt skuespilkunsten til en højere potens. Jeg vil nemlig vove pelsen og sige, at ikke al skuespilarbejde er kunst. Ofte er det blot godt håndværk.

Samme internationale standard som figuren Tea i "Applaus", kom til udtryk i din fortolkning af rollen som Martha i Edward Albees teaterstykke "Hvem er bange for Virginia Wolf" på Østre Gasværk for 2 år siden - en pragtpræstation, der nærmest ætsede sig ind i sjælen. Derudover kommer en lang række andre fremragende scene-præstationer f.eks. rollen som Sally Bowles i "Cabaret" på Gladsaxe Teater; Lucretia i Holbergs "Den vægelsindede", den forførelseriske "Henriette" i "Skyld og skyld" - de to sidstnævnte på Det Kongelige Teater - samt i "Hedda" i Betty Nansen teatrets fri scene-versionering af Henrik Ibsen dramaet "Hedda Gabler". Alle sammen roller du har spillet og fortolket så det brager, lige siden du forlod skuespillerskolen på Odense Teater i 1992.

Du har medvirket i mere end 20 film, og blandt dem kan nævnes top-perler som f.eks. "Elsker dig for evigt", "Mifunes sidste sang", "Den eneste ene", "Rembrandt", "Okay" samt "Vikaren" - alle sammen film, hvor du i den grad sætter en uhørt høj standard.

Hertil kommer, at Paprika Steen også kan være pokkers morsom. Det kom f.eks. til udtryk i filmen "Hannibal og Jerry", og på TV er satireserien "Lex og klatten" - her i selskab med Hella Joof, Peter Frödin og Martin Brygmann - slet ikke til at komme uden om.

I den forbindelse er du både på scenen og på filmlærredet en ubetinget primadonna. - og JA, jeg ved, du hader den betegnelse, men nu er det altså mig, der har magten og DIG, der sidder på den anden side af jorden.

For som de fleste primadonnaer ved du nemlig, hvad du vil med en given karakter - og i den forbindelse forventer du også, at dine kollegaer - gerne på forhånd - har gjort sig samme overvejelser med hensyn til deres roller. Men alle har det ikke lige som dig, og derfor griber du dem ofte i at fumle eller bearbejde sig frem til, hvad netop deres karakter skal indeholde. I den forbindelse er du ikke bleg for at irettesætte dine medspillere, hvis du synes - og ofte med rette - at de ikke gør deres arbejde godt nok. Du overhører gerne en instruktør, hvis du ikke er enig i vedkommendes fortolkning af det, du spiller med i - og du går heller ikke af vejen for et rask lille skænderi med både dramatikere og teaterledelse.

Alt sammen fordi du rent ud sagt er en kunstnerisk idealist, oppebåret af utilsigtede diva egenskaber, selvom den slags idealister ofte må lide under, at deres kunstneriske omgivelser så stikker en kniv i ryggen på dem, når de kan komme til det.

Måske er det også grunden til, at du ved vores telefonmøde udbrød. "Jeg troede aldrig, jeg nogensinde ville kunne komme i betragtning til noget, som bare lignede en teaterpris. Derfor siger jeg stort set nej til alle den slags invitationer, for jeg har for længst affundet mig med, at den slags priser får jeg ikke, selvom jeg kan godt kan være nomineret eller indstillet til en".

På dit CV er det heller ikke på nogen måde den slags priser, som springer mest i øjnene. Men nu får du den altså, en af verdens længst uddelte teater- og filmpriser.

Men hvad er det så du kan, eller gør med en rolle.

Du destillerer eller rendyrker den, så den på en og samme tid både bliver genkendelig, troværdig, men frem for alt også almengyldig alt sammen i højeste potens.

Med mellemrum kommer der i radioen meldinger om, at narkomaner i det og det område skal passe på, for et eller andet stof i rendyrker form er i farligt omløb. Måske skal man gøre det samme i dit tilfælde. Måske skal man meddele teater- og filmfreaks, at nu er der en Paprika-premierer i farvandet, og vil man ikke gå i gulvet med et brag, skal man være forsigtig med dossieringen. For livsfarlig, DET er du.

Bagsiden er så, at du også bærer en stor usikkerhed med dig i bagagen. En sårbar hinde, som du til gengæld får vendt til din fordel ved at stå ved den, erkende den og bruge rent kunstnerisk. En form som alt i alt ikke er dansk i sin grundtone. Tilgangen er nemlig langt mere engelsk - og så er vi tilbage til Shakespeare - og det at være eller ikke at være. Og her vil jeg på Lauritzen Fonden og Priskomiteéens vegne gerne sige: "At være eller ikke at være en stor skuespillerinde - det hersker der ingen tvivl om. For det er du."

Kære Paprika Steen Tillykke med årets kvindelige Lauritzen-pris 2010.

Og så vil jeg - med Paprikas godkendelse - godt have lov til at supplere mit til lykke med et kram til din stand-in, Sofie Gråbøl. Til lykke.

Lars Wredstrøm